

Živali popotnice.

(Konec.)

Okoli velicega Šmarna se nekoliko tičev že spet napravlja na pot. Naj prej gre velika hudournica, kobilar in bela štoklja. Mesca kimovca nas zapustí slavec, terstnica in mravljinčar; sredi tega mesca se posloví zelena vrana, mokož, kukovica, vertoglavka, kosec, beloritka — in konec mesca odrinejo: škarnjek, pustovka, smerdokavra, rumena in siva pastaričica, bobnarca, gerlica — z eno besedo, skor vse tice, ki so se malega travna vernile.

Kozopersk požene še zadnje; penica vzame zdaj slovo, za njo gre domača lastavica, žerjav, škorec, šmarnica in proti koncu mesca škerjanec, tašica in bela pastaričica. Od severja pridejo zdaj k nam: drozgi, vrane, čopasti škerjanec, gorski ščinkovec in kavka; ti se spreletujejo v večih družinah; ako je pa vreme neprijazno, gredó večidel še naprej. Listopad nam pripelje še zadnje severne goste in mesca grudna je vse popotovanje pri kraju. Natora zdaj počiva, le tisti tiči, ki so ostali pri nas, iščejo klaverni svoje pičle hrane.

Romarjem se zdaj dobro godí, ko so prestali težave popotovanja; prišli so namreč v gorkeje kraje, pod bolj milo podnebje, kjer ni merzlih vetrov in kjer sneg ne pokriva polja in gozda. Ti kraji so južne evropejske dežele, t. j. Laško, Turško, gerški otoci, potem Egipt, Sirija, mala Azija in dežele ob reki Senegal v Afriki. Slavci gredó navadno proti Sirii, prepelice v Egipt in mala Azija preredi skoraj vse naše male tice. Na gerških otocih navadno le počivajo, da se oddahnejo in se za novo pot okrepčajo; posebno prepelicam je tacega opočitka treba, ker ne morejo dolgo v eno mer leteti. Ko pridejo na te otoke, so tako trudne, da jih ljudje z rokami lovijo, pa pri vsem tem jih pride še toliko v Egipt, da jih je v Aleksandrii na tergu kot gnoja.

Tice pridejo na te otoke prej ali poznej, kakor je veter. Sternad pride navadno, ko so smokve zrele in ker rad sladká, mu ni nobene sile. Gerki mu pravijo: sikofagos, t. j. smokvojedec. Konec kozoperska ali o vseh svetih, ko so kmetje ravno posejali, pridejo divji golobi in gerlice, kukovica jih pa spremlja, toraj pravijo, da ona gerlice vodi. Mesca avgusta pride na gerške otoke smerdokavra in v kozopersku: tašica, lišček in pastaričice; ti vsi se pa ondi le nekoliko pomudijo, potem pa letijo v jutrove dežele.

Ker je ravno od preselovanja tičev govorjenje, naj omenimo še nekega divjega goloba v severni Ameriki, ktereга zavoljo te lastnosti popotujočega goloba imenujejo. Audubon, ki tiče severne Amerike po njih navadah in posebnostih naj bolje pozna, pravi od njih: Ti golobi se le preselujejo, kedar jim hrane pomanjkuje in niso navezani na odločene čase. Kedar se napravijo na pot, jih gre neizrečeno veliko; leta 1813 v jeseni sem vidil tak golobji vlak. Vse

obnebjje, kar ga more človeško oko premeriti, je bilo polno golobov, tako da je solnce otemnelo, kot pri merknjenji. Kaj lepo jih je bilo gledati in peró ni v stanú te prikazni popisati. Če je bil vlak v kaki nevarnosti, so se golobje zakadili s strašnim hrupom, kot bi germelo; eden je družega rinil pred sebó. Ta gosta kepa je zdaj v levo zdaj v desno zigravala, zdaj so se plazili tik zemlje, kmalo pa se spet vzdignili naravnost kviško, da je bil vlak podoben mogočnemu stebriu. Ko so prišli spet v primerno visočino, so se razpustili — kot orjaška kača se je poganjal vlak v sinji višavi. Tako so letali nad menó neprenehoma skoz tri dni; iz tega se lahko sodi, koliko je bilo njih število.

Prostor, kjer ti tiči delj časa gnjezdijo in valijo, se jako spremeni, zemlja je več palcov na debelo pokrita z golobjekom, trava je do zadnje bilke pokončana, ravno tako tudi nižje in šibkeje germovje, vse križem leže veje, ktere so se pod težo tičev ulomile. Ti tiči sedé namreč po drevji v gostih kepah ena verh druge. Daleč okrog so drevesa gole, kot bi jih oklestil, več let preteče potem, da si svet spet opomore. Indiani so teh gostov vselej veseli, ker brez velicega truda dobivajo od njih živež za dalj časa. V deželi Kentuki so gnjezdili ti golobi pred nekimi leti; prostor je bil več angleških milj širok in čez 40 milj dolg. Na vsem tem prostoru je bilo vsako drevo polno gnjezd. Ko so mladiči dorastli, pa vendar ne tako, da bi bili mógli odleteti, so prišli bližnji prebivavci v velicih družinah z vozmi, s postljami in s kubinjskim orodjem in so več dni tukaj ostali. Šuma in hruma po gozdih je bilo toliko, da so se konji plašili in da so si mogli ljudje na ušesa upiti, da so se razumeli. Po tleh vse križem so ležale veje, jajca in mladiči, ki so iz gnjezd popadali; cele čede prešičev so se redile od njih; orli, jastrobi in kregulji so letali okoli in si mlade iz gnjezd pobirali. Po drevju družega ni bilo viditi kot golob pri golobu. Fofotanje perutnic se je slišalo, kot bi od daleč germelo; vmes se je pa čul polom dreves; jeli so namreč drevesa sekati in vselej tiste, ki so bile naj bolj z gnjezdi obložene. Na enem drevesu so dobili po sto mladičev, ki niso veliko manji kot starci in družega jih ni kot tolšča.

Tudi ribe potujejo v velicih trumah; se vé da so njih pota manj znane, kot tiče. Kedar se ribe derstijo, se podajo v neizmernih trumah iz globokega morja in plavajo proti bregovom ali pa v reke, da tam ikre ležejo. Ribči dobro poznajo to lastnost in tudi omenjeni čas; tisuč in tisuč čolnov gre pričakovanim romarjem naproti.

Slaniki plavajo mesca svečana proti norvegovskim bregovom, kjer se derstijo. Vsako leto jih na angleških, norvegovskih in holandovskih bregovih čez tisuč milijonov ujamejo, in še veliko več jih požrešni sovražniki v morju pokončajo. Začetek sušca gredó spet v globoko morje in konec tega mesca ni nobenega več viditi.

Ravno to lastnost imajo sardele; le v tem je razložek, da se prikažejo bolj na francoskih in španskih bregovih.

Veliko večje pota dela losos. Kot slaniki in sardele prebiva tudi on v severnih morjih in na pomlad se podá v reke, iz rek pa v stranske vode in celo v potoke, kjer naj raje ikre leže. Po Rajni pride not v Švajco, po Labi na Česko; v Norvegu in Britaniji in tudi na severozapadni strani Amerike gomezijo vse reke od njih. V majhni reki Tvid, ki teče med Anglijo in Škocijo, jih ujamejo na leto okoli 200.000.

Kot losos plava tudi jeseter iz morja v reke. V Rajni gre do Baselná, v Donavi do Ulma; nikjer pa teh rib ni toliko kot v rusovskih rekah. Vse ondotno narodno življenje se pleče okoli ribštva. Po reki Ural, postavim, pridejo prec na pomlad, ko se začne led tajati, vize ali beluge in gredô nepretergoma skoz štirnajst dni iz kaspiskega morja; pozneje pridejo severjuge in gredo skoz celi mesec; sred aprila romajo jesetri in somi, ki skoraj vse poletje ondi ostanejo in še le kimovca se zopet vernejo proti morju, in kmalo za njimi gredo spet vize nazaj, tako da imajo ribči skoz vse leto dosti opraviti.

Tudi žuški ali zaželke imajo med seboj znamenitne popotnice, posebno med mravljami, gosencami in kobilicami. Od naše mravlje ravno ne moremo reči, da bi se podajala na dolgo pot; ali v Ameriki živí mravlja, ki roma včasih v neštivilnih trumah od hiše do hiše, gre po vseh kotih in špranjah in celo ljudi iz stanovanj požene, tako silna je. To je še dobro, da se ne mudi dolgo na enem mestu in da pokonča stenice in drugi merčes po hišah. Med gosencami je posebno znana tako imenovana prehodna gosonica, ki posebno rada na hrastih prebiva in v gostih procesijah roma od drevesa do drevesa. Hrasti po njih veliko škodo terpé.

Naj bolj znane in tudi naj bolj škodljive so selivne kobilice. V černih bukvah zgodovine so zaznamovane leta, v katerih je ta hudi sovražnik prišel od izhoda v naše kraje. Njih pravi dom so zelene planjave tartarske. Začetka kimovca leže babica 50—60 jajc med travje korenine, spomladi se izvalijo mladi in precej začno travo objedati. Ko so se štirikrat levile, dobijo perutnice in potem letijo naprej, če so na enem kraju vse pojedle. Vselaj se vzdignejo opoldan, zjutraj in zvečer jih ni na kviško spraviti. Ko so se vzdignile, letijo naprej kot neurni oblak, in gorje krajem, kamor se spusté. Vsemu zelenju je tu odklenkalo; celo bičevje in debela koruza je do tal postrižena in drevesa molijo gole veje kviško, kot po zimi. Kobilicam za petami pa gre lakota in večkrat tudi kuga.

